

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 243/2016 vp

Vastaus kirjalliseen kysymykseen tuki- ja liikuntaelinsairauksien kuntoutuksesta

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimittanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Tarja Filatovin /sd ym. näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 243/2016 vp:

Miten hallitus aikoo varmistaa riittävän ja hyvän elämän turvaavan kuntoutuksen tuki- ja liikuntaelinsairaille ja miten hallitus varmistaa, että sen suunnittelemat sosiaali- ja terveystalouden maksukorotukset ja säästöt eivät kasaudu terveyttä heikentävästi samoille ihmisille?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Pääministeri Juha Sipilän hallituksen ohjelma sisältää kuntoutusjärjestelmän kokonaisuudistuksen toimeenpanon. Uudistus on osa Hyvinvoinnin ja terveyden strategista painopistealuetta. Tavoitteena on, että suomalaiset voivat paremmin ja kokevat pärjäävänsä erilaisissa elämäntilanteissa. Tätä toteutetaan oikea-aikaisille ja riittäville kuntoutuspalveluille.

Kuntoutuksen uudistamistyö linkittyy sosiaali- ja terveydenhuollon rakenneuudistukseen sekä rahoitus- ja valinnanvapaisuudistukseen. Kuntoutuspalvelujen yhteensovittaminen muuhun asiakkaan palvelukokonaisuuteen on oleellista. Sote-uudistuksen toimeenpanon yhteydessä huolehditaan siitä, että kuntoutuspalvelut ovat nykyistä tiiviimpänä osana asiakkaan hoitoprosessia. Kehittämistyötä tehdään osana Hyvinvoinnin ja terveyden kärkihankkeiden kanssa (erityisesti kärkihanke Osatyökykyisille tie työelämään).

Uudistuksen eteenpäin viemiseksi ja valmistelun tehostamiseksi ministeriössä on valmisteilla kuntoutuskomitean asettaminen. Komitean tehtävänä on arvioida kuntoutuksen lainsäädännön ja rahoituksen muutostarpeet sekä tehdä ehdotus uudistetuksi kuntoutusjärjestelmäksi ja sen edellyttämiksi säädösmuutoksiksi. Työ on laaja ja lainsäädäntö monimutkainen ja koostuu useista eri aikaan säädetyistä palvelu- ja vakuutusjärjestelmien laeista. Kuntoutuksen nelijako lääkinnälliseen, kasvatukselliseen, sosiaaliseen ja ammatilliseen on säilynyt vuosikymmenestä toiseen. Näin kuntoutuksen ympärille on syntynyt monimutkainen rakennelma lainsäädäntöä, osajärjestelmiä, rahoittajia ja palveluntuottajia. Lainsäädännön syvälinen kokonaistarkastelu on tarpeen, jotta saadaan perusteltu näkemys nykyisen kuntoutusjärjestelmän toimivuudesta ja uudistustarpeista.

Kuntoutusmenot olivat vuonna 2013 yhteensä arviolta 1,9 miljardia euroa. Kuntoutusmenot rahoitetaan eri tavoilla kuntoutuksen osajärjestelmästä riippuen. Vaikuttavalla kuntoutuksella voidaan saavuttaa julkiseen talouteen säästöjä, jotka kohdentuvat erityisesti toimeentuloturvan, laitoshoidon ja vaativien sosiaali- ja terveystalouden palvelujen menoihin. Komitean tulee ottaa

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 243/2016 vp

huomioon näiden vaikutukset ja koko väestön yhdenvertainen pääsy tarpeen mukaisiin kuntoutuspalveluihin. Lisäksi tähän liittyy käytännön toimijoiden työ, jossa uudistetaan toimintatapoja ja eri ammattilaisten työnjakoa. Näin voidaan myös torjua ongelmien pitkittymistä, vähentää tehokkaasti turhia asiakaskäyntejä ja kalliiden erityispalvelujen tarvetta. Kuntoutuksella lisätään toimintakykyä ja siten elämänlaatua sekä pidennetään työuria ja nostetaan työllisyysastetta, mikä johtaa myös verotulojen lisäykseen.

Kuntoutu uudistuksen tavoitteiden toteutumisen kannalta ratkaisevaa on, että ihmisten toiminta- ja työkyky kyetään arvioimaan nykyistä tehokkaammin kaikissa palvelujärjestelmän osissa. On osattava arvioida kuntoutustarve sekä tarvittaessa ohjata ihmiset sujuvasti tilanteeseensa parhaiten sopivaan toimintoon.

Uudistuksella kuntoutuksen painopistettä voidaan siirtää laituskuntoutuksesta ihmisten arjessa toteutuvaksi toiminnaksi. Suhteessa sairaala- ja laitoshoitoon kuntoutukseen sosiaali- ja terveydenhuollossa suunnatut resurssit ovat Suomessa kansainvälisesti tarkastellen poikkeuksellisen pienet. Lisäksi kuntoutukseen kohdennetut resurssit ja palvelujen saatavuus vaihtelevat suuresti eri puolilla Suomea. Palvelurakenteemme on laitosvoittoinen. Pyrkimyksenä on yhdenvertainen, kustannustehokas ja ohjattava järjestelmä, jolla tuetaan ja vahvistetaan kuntoutujan työssä ja opiskelussa pärjäämistä, kotona asumista ja aktiivista osallistumista sekä pidennetään työuria.

Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain (734/1992, jäljempänä asiakasmaksu-laki) mukaan kunnallisista sosiaali- ja terveystalouksista voidaan periä maksu palvelun käyttäjältä, jollei lailla toisin säädetä. Sosiaali- ja terveystalouksista asiakkaalta perittävän maksun enimmäismäärää rajaa asiakasmaksulain 2 §:n säännös siitä, että palvelusta perittävä maksu saa olla enintään palvelun tuottamisesta aiheutuvien kustannusten suuruinen. Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun asetuksessa (912/1992, jäljempänä asiakasmaksuasetus) on säädetty usealle sosiaali- ja terveydenhuollon palvelulle enimmäismaksu. Enimmäismaksut ovat merkittävästi lain sallimia tuotantokustannuksiin perustuvia rajoja alempia.

Asiakasmaksulaisissa on useita säännöksiä suojaamassa palvelujen käyttäjää. Kohtuuttoman korkeaksi nousevan maksurasituksen estämiseksi asiakasmaksulain 6 a §:ssä on säädetty maksukatosta. Maksukatosta ylittymisen jälkeen ovat maksukattoon sisältyvät palvelut maksuttomia asianomaisen kalenterivuoden loppuun. Tätä maksukattoa korotettiin vuoden 2016 alusta lukien ainoastaan lakisääteisen indeksitarkistuksen verran.

Asiakasmaksulain 11 §:ssä on lisäksi säännös maksun perimättä jättämisestä tai alentamisesta. Palvelun tuottavalla kunnalla tai kuntayhtymällä on säännöksen mukaan oikeus ja joissakin tapauksissa velvollisuus jättää maksuja perimättä tai alentaa niitä muun muassa silloin, jos maksun periminen vaarantaisi henkilön toimeentulon edellytyksiä. Mahdollisuus alentaa maksua tai jättää maksu perimättä on korostunut asiakasmaksujen korottamisen jälkeen.

Hallitus linjasi 6.4.2016 osana sote-uudistuksen rahoitusratkaisuja, että asiakasmaksulainsäädännön kokonaistarkastelu käynnistetään vuonna 2017. Linjauksen mukaan

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 243/2016 vp

asiakasmaksuja koskevaa lainsäädäntöä uudistetaan niin, että se ottaa huomioon sote-palveluiden integraation ja ennaltaehkäisyn tavoitteet. Uudistuksessa ja sitä koskevassa lainsäädännössä huomioidaan, ettei asiakasmaksuihin tule kohtuuttomia korotuksia. Uudessa lainsäädännössä säädetään maksujen tasapainoisesta suhteesta saatuun palveluun ja henkilön maksukykyyn sekä kohtuullisuudesta integroiduissa sote-palveluissa sekä siitä, miten maksut tukevat kustannusvaikuttavaa asiointia eri tavoin palveluita tarvitsevilla käyttäjillä.

Helsingissä 13.5.2016

Perhe- ja peruspalveluministeri Juha Rehula